

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.5.76](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.76)

УДК 336.7.368

*О. П. Подра,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів
ORCID ID: 0000-0002-6081-6250*

*Н. Я. Петришин,
к. е. н., доцент, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
ORCID ID: 0000-0003-4642-1778*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ ТА НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*O. Podra
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Management Department,
Lviv State University of Internal Affairs, Lviv
N. Petryshyn
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Foreign Trade and Customs,
Lviv Polytechnic National University, Lviv*

FEATURES OF THE DOMESTIC INSURANCE MARKET DEVELOPMENT AND DIRECTIONS OF INSURANCE ACTIVITY ACTIVATION UNDER CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY FORMATION

У статті проаналізовано стан вітчизняного страхового ринку, досліджено ключові тенденції його розвитку та визначено напрями активізації діяльності страхових компаній в умовах становлення цифрової економіки. Встановлені основні причини скорочення кількості страхових компаній на вітчизняному страховому ринку. На основі проведеного аналізу зроблено висновок про чітку спеціалізацію страхових компаній на певних видах страхування, що ускладнює конкурентну боротьбу та створює значні перешкоди для виходу на ринок нових компаній. Встановлено, що розвиток страхового ринку України вимагає докорінних змін, які спровоковані сучасниками викликами розвитку цифрової економіки та впровадженням інноваційних технологій у всі види економічної діяльності. Визначено, що з метою забезпечення перебудови страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової вітчизняним страховим компаніям доречно впроваджувати такі напрями діяльності як: клієнтоорієнтований підхід, пошук партнерів в сфері технологій, захист інтелектуальної власності і результатів інтелектуальної діяльності, створення інноваційної культури.

The state of the domestic insurance market is analyzed, the key trends in its development are investigated, and directions of activity intensification of insurance companies under conditions of the digital economy are proposed in the article. It is determined that the use of innovations in insurance

activity ensures long-term success, product portfolio renewal, improvement of business processes, improving the quality of customer service based on the implementation of the principles of individualization.

The main reasons for the reduction in the number of insurance companies in the domestic insurance market have been identified. The analysis of the main indicators of domestic insurance companies shows that the insurance market of Ukraine is characterized by positive trends and the presence of a significant number of entities that provide quality services, at the same time, it should be noted that there is a clear specialization of insurance companies in certain types of insurance that complicates competition and creates significant barriers to entry for new companies. It is find out that the development of the insurance market of Ukraine requires radical changes, which are provoked by the modern challenges of digital economy development and the implementation of innovative technologies in all types of economic activity. In order to simplify the processes and mechanisms of insurance, insurance companies should actively use digital technologies, which include: automation, chatbots, cloud computing, technology with elements of artificial intelligence.

It is found out that the development of the digital economy sets new requirements of customers who need ease of use (for example, one-click purchase), round-the-clock access, clear and understandable information about the product or service, innovative individualized services provided by digital technologies. It is determined that in order to ensure the restructuring of the insurance business under conditions of the digital economy development, domestic insurance companies should implement such activities as: customer-oriented approach, search for partners in technology sphere, protection of intellectual property and intellectual property, creating an innovative culture.

Ключові слова: *страхування; страховий ринок; страхові виплати; страхові премії; інноваційні технології; цифрова економіка.*

Keywords: *insurance; insurance market; insurance payments; insurance premiums; innovative technologies; digital economy.*

Постановка проблеми. В сучасних динамічних умовах розвитку вітчизняної економіки, широкого поширення цифрових технологій, страхування комерційних, технічних, політичних, правових ризиків, власного життя, здоров'я, майна стає все більше актуальним. Страховий ринок є важливим елементом у фінансовій системі України, оскільки на його основі відбувається перерозподіл ризиків в економіці та забезпечується формування сприятливіших умов зовнішнього середовища для розвитку економічної діяльності за рахунок зниження загального рівня ризику.

Водночас, слід зауважити, що розвиток цифрової економіки змінює підходи до управління економічними системами та до якості обслуговування споживачів. Використання інновацій у страховій діяльності забезпечує досягнення довгострокового успіху, оновлення продуктового портфеля, удосконалення бізнес-процесів, покращання якості обслуговування клієнтів на основі реалізації принципів індивідуалізації. Тому систематичне впровадження інноваційних технологій страховими компаніями сприяє підвищенню рівня їх конкурентоспроможності на ринку страхових послуг, довгостроковому розвитку, а також відіграє позитивну роль у розвитку економіки країни в цілому. Слід констатувати, що вітчизняні страхові компанії недостатньо використовують продукти інноваційної діяльності і, як наслідок, не витримують високої конкуренції зі страховиками з іноземним капіталом на страховому ринку України, останні в свою чергу, нарощують свою присутність і монополізують страхових ринок, в тому числі, на основі постійного впровадження інноваційних технологій та продуктів, що забезпечують популяризацію діяльності серед наявних та потенційних споживачів, підвищують рівень лояльності, забезпечують високий рівень обслуговування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження теоретичних засад, принципів та особливостей функціонування страхового ринку, а також здійснення інноваційної діяльності страховими компаніями присвячено чимало наукових праць як вітчизняних, так і іноземних вчених, серед яких варто відзначити таких, як: В. Базилевич [1], С. Березіна [2], А. Бойко [3], О.Гаманкова [4], І. Герасимова [5], О.Журавльова [6], В. Заколюдажний [7], О. Крикуненко [8], С.Кучерівська [9], В.Олійник [10], Н. Ткаченко [11], Д. Третяк, Л. Шіріян [12]. Однак, незважаючи на різноманіття наукових поглядів та досліджень щодо окресленої проблеми слід зазначити, що в сучасних умовах розвитку цифрової економіки та постійних змін середовища функціонування страхових компаній виникає необхідність пошуку шляхів активізації їх інноваційної діяльності з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, прибутковості та довгострокового сталого розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є аналіз стану вітчизняного страхового ринку, виявлення основних тенденцій розвитку та визначення напрямів активізації діяльності страхових компаній в умовах становлення цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах розвитку цифрової економіки страховими компаніями широко використовуються інноваційні технології, які забезпечують досягнення як короткострокових ефектів, так і довгострокових конкурентних переваг. Водночас, слід констатувати, що вітчизняний страховий ринок за рівнем розвитку та використання інноваційних Інтернет та мобільних технологій для продажу та обслуговування страхових полісів значно поступається страховому ринку Західної Європи та США.

Водночас, аналіз наукових досліджень дає підстави зробити висновок, що ринок страхових послуг в Україні є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній (СК) станом на 31.12.2018 становила 281, у тому числі СК «life» – 30 компаній, СК «non-life» – 251 компанія. На основі аналізу даних можемо зробити висновок, що кількість страхових компаній продовжує тенденцію до зменшення, так за 2018 рік порівняно з 2017 роком кількість компаній зменшилася на 13, а порівняно з 2015 роком - на 80 (Табл. 1).

Таблиця 1.
Кількість страхових компаній у 2015-2018 рр.

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2015	Станом на 31.12.2016	Станом на 31.12.2017	Станом на 31.12.2018
Загальна кількість	361	310	294	281
в т.ч. СК «non-Life»	312	271	261	251
в т.ч. СК «Life»	49	39	33	30

Джерело: складено авторами на основі [13]

Скорочення кількості страхових компаній пов'язано із різними чинниками, зокрема, конкретною боротьбою, присутністю іноземних інвесторів, глобалізаційними технологічними викликами, які потребують швидкого реагування та значного рівня фінансової забезпеченості.

Окрім зазначених причин такої ситуації може бути також затвердження у 2018 р. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) розпорядження №850 «Про Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» [14].

Відповідно до розпорядження страховики повинні забезпечити додатковий запас ліквідності, а також позбутися неякісних активів. У розпорядженні вказані чіткі терміни створення «подушки безпеки», яка до кінця 2018 р. повинна становити 30 % від потрібної суми, а це приблизно 9 млн грн. для ризикових компаній та 13,5 млн грн. для лайфових – компаній зі страхування життя; до 30 червня розмір «подушки безпеки» повинен становити 60 % , а це 18 та 27 млн грн. для ризикових та лайфових компаній відповідно, а до 30 червня 2020 р. розмір «подушки безпеки» ще збільшиться і становитиме для лайфових до 45 млн грн., а для ризикових – 30 млн грн.

Логічно, що в таких умовах виконати розпорядження можуть лише великі страхові компанії, а це означає, що середні та малі змушені будуть покинути страховий ринок.

Крім того регулятор змінив вимоги до активів, які враховуються в процесі розрахунку платоспроможності. Збільшилася частка низько ризикових страхових резервів від 20 до 40 %, до яких відносять, наприклад, ОВДП чи облігації міжнародних фінансових установ, із рейтингом не нижче значення AA згідно із національною шкалою рейтингу [15].

Впровадження таких заходів заохочує національні страхові компанії мати ресурси, щоб ефективно та повноцінно керувати своїми зобов'язаннями, такі дії значно підвищують надійність, конкурентоспроможність та привабливість українського страхового ринку.

Важливою складовою, що характеризує функціонування страхового ринку є показник динаміки чистих та валових страхових премій. Чисті страхові премії розраховуються як різниця між валовими страховими преміями і часткою страхових премій, які сплачуються перестраховикам-резидентам. На основі аналізу статичних даних можемо зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання розміру чистих і валових страхових премій. Так, обсяги валових страхових премій за 2018 рік збільшилися порівняно з 2017 роком на 13,7%, порівняно з 2015 роком зросли на 40,4%. Чисті страхові премії збільшилися на 20,8% порівняно з 2017 роком, та на 30,1% порівняно з 2016 роком [13].

Важливо також проаналізувати конкурентну ситуацію на страховому ринку та рівень його концентрації. Відповідно до аналітичного дослідження [13], незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 97,9% – акумулюють 100 СК «non-Life» (39,8% всіх СК «non-Life») та 96,9% – 10 СК «Life» (33,3% всіх СК «Life»). Така ситуація вказує на те, що страховий ринок «Life» є висококонцентрованим із наявністю псевдо страховиків.

Коефіцієнт концентрації страхового ринку (CR-3) по страхуванню життя в Україні становить 54,3%, а по «non-life» страхуванню – 21,3%. Така висока концентрація страхового ринку України може свідчити про наявність великої кількості страхових компаній, які в більшості випадків не можуть забезпечити надання

високоякісних послуг, розраховуватися із власними зобов'язаннями та конкурувати хоча б за якийсь невеликий сегмент ринку.

Тому для розвитку нових і перспективних напрямів страхування необхідно очистити галузь від недобросовісних гравців, і сформувати більш жорсткіші вимоги до рівня їх платоспроможності, ліквідності та мінімального капіталу. Тому скорочення кількості страхових компаній на страховому ринку України є нормальною і позитивною тенденцією в умовах високої конкурентної боротьби.

Важливим показником, що характеризує рівень конкуренції є Індекс Герфіндаля – Гіршмана (ННІ), який також показує розподіл «ринкової влади» між суб'єктами ринку [16]. Для оцінки ринкової концентрації використовуються наступні діапазони даного показника: ННІ < 1000 ринок оцінюється як неконцентрований; 1000 < ННІ < 1800 – ринок оцінюється помірно концентрований; ННІ > 1800 ринок оцінюється, як висококонцентрований. В Україні по ринку страхування життя Індекс Герфіндаля – Гіршмана (ННІ) склав у 2018 р. – 1441,37 (у 2017 році – 1 417,52), по ринку ризикових видів страхування становив 247,95 (у 2017 році – 305,27). В цілому по страховому ринку Індекс Герфіндаля – Гіршмана склав 219,29 (у 2017 році – 272,07). Наведені дані свідчать, що ринок ризикових видів страхування в Україні є неконцентрованим, у той час як на ринку страхування життя наявною є помірна концентрація.

Для кращого розуміння ситуації на страховому ринку України доречно провести аналіз показників за найпоширенішими видами страхування, основними серед яких є обсяги страхових виплат та премій конкретних страхових компаній. Проведемо аналіз зазначених показників за кожним видом страхування окремо, починаючи з аналізу обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та обсягів страхових премій компаній (табл. 2).

Таблиця 2.
Аналіз обсягів страхових премій компаній від обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

Назва страхової компанії	2016		2017		2018	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Оранта	282 000	16,41	339 864	17,64	461 432	20,16
Провідна	264085	15,36	268018	13,91	232548	10,16
ТАС СГ	20787	12,09	290 335	15,07	438 986	19,18
UPSK	184583	10,74	189 581	9,84	224 688	9,82
Уніка	16646	9,71	162468	8,43	182838	7,99
Княжа	15948	9,29	188 620	9,79	209 192	9,14
АХА страхування	139133	8,09	143 186	7,43	132 650	5,80
PZU Україна	127371	7,41	171 777	8,92	211 994	9,26
АльфаГарант	99386	5,78	86 688	4,50	113984	4,98
Країна	87 994	5,12	85 882	4,46	80 668	3,52
ВУСО	103125	6,00	120 277	6,24	150 322	6,57
Загалом	1718933	100	1926 421	100	2288 980	100

Джерело: складено авторами на основі [13]

Аналіз таблиці 2 свідчить, ринок послуг ОСЦПВ ВНТЗ характеризується позитивною динамікою, обсягів зібраних премій, однак, слід зазначити, що ринку даних послуг існують компанії-лідери 2018 р.: Оранта (20,16 %), ТАС СГ (19,18), Провідна (10,16%). Якщо проаналізувати ринок страхування транспортних засобів від певних видів збитків (КАСКО), то лідерами є такі компанії як: АХА страхування – 25,62 %, Уніка – 16,97, Українська страхова група – 12,67 % та Арсенал страхування 14,06, які практично утримують даний ринок [13].

Аналіз показників добровільного страхування майна, дає підстави зробити висновок, що найбільші обсяги страхових премій мають такі страхові компанії: Арсенал страхування, АХА страхування, PZU Україна, а також Уніка та Альянс.

Проаналізуємо ринок добровільного медичного страхування за 2016-2018 рр. (Табл. 3).

Таблиця 3.
Аналіз обсягів страхових премій компаній від добровільного медичного страхування

Назва страхової компанії	2016		2017		2018	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Провідна	288759	19,52	358 849	20,75	457688	21,80
Уніка	175681	11,88	226 415	13,09	389708	18,56
АХА страхування	181798	12,29	205 470	11,88	276202	13,16
PZU Україна	128832	8,71	154 636	8,94	156260	7,44
Інго Україна	125498	8,48	133 176	7,70	157872	7,52
Українська страхова група	88497	5,98	96 008	5,55	120128	5,72
Альфа страхування	132969	8,99	124 665	7,21	131576	6,27

Джерело: складено авторами на основі [13]

Отже, на ринку добровільного медичного страхування існує три домінуючі компанії, які займають більше половини ринку зазначених послуг страхування, це Провідна, Уніка та АХА страхування. СК «Провідна» є стабільним лідером за даним видом страхування протягом декількох років, в результаті пропозиції найкращих умов страхового полісу, зокрема, страхова сума становить від 7000 до 150000 грн., вартість від 750 грн. на одного застрахованого залежно від обраного класу страхування та місця проживання застрахованої особи, строк дії договору – 1 рік. Переваги страхового продукту добровільного медичного страхування СК «Провідна» полягають у можливості обрати варіант страхування з шести запропонованих; наявності медичного асистансу та забезпечення обслуговування 24/7; поширенні дії договору та всю територію України крім населених пунктів, на території яких органи державної влади України тимчасово не здійснюють свої повноваження; можливості організації альтернативних консультацій у провідних (головних) фахівців, професорів, докторів (кандидатів) медичних наук, завідуючих відділень з метою уточнення діагнозу; отриманні страхових виплат у випадку сплати медичних послуг та медичних препаратів страхувальником за власний рахунок [17].

Проведений аналіз основних показників діяльності вітчизняних страхових компаній свідчить, що страховий ринок України характеризується позитивними тенденціями та наявністю значної кількості суб'єктів, які надають якісні послуги, водночас, необхідно зазначити, що спостерігається чітка спеціалізація страхових компаній на певних видах страхування, що ускладнює конкурентну боротьбу та створює значні перешкоди для виходу на ринок нових компаній, або при спробі поширення діяльності на інші класичні види страхування. Водночас, слід констатувати, що розвиток страхового ринку України вимагає докорінних змін, що спровоковані сучасниками викликами розвитку цифрової економіки та впровадження інноваційних технологій у всі види економічної діяльності, через розвиток електронної комерції, електронного бізнесу, різноманітних мобільних додатків та платформ, використання яких забезпечує отримання конкурентних переваг.

Розвиток та поширення цифрових технологій впливає на особливості ведення підприємництва, економіку, освіту, визначає нові вимоги до комунікацій, інформаційних систем та послуг. Процес цифронізації – діджиталізації має значний вплив на діяльність страхових компаній, які являються основними учасниками ринку страхових послуг.

Діджиталізація визначає інтерес страховиків щодо необхідності впровадження базових інновацій. З метою спрощення процесів та механізмів страхування страхові компанії повинні активно використовувати цифрові технології, до яких можемо віднести:

- Автоматизацію;
- Чатоботи (chatbots);
- Хмарну обробку даних (cloud computing);
- Технології з елементами штучного інтелекту (artificial intelligence).

Діджиталізація висуває нові вимоги з боку клієнтів, яким потрібна простота використання (наприклад, придбання в один клік), цілодобовий доступ, чітка та зрозуміла інформація про продукт чи послугу, інноваційні індивідуалізовані послуги, що забезпечуються за допомогою цифрових технологій.

В короткостроковому періоді впровадження даних заходів забезпечить для страхової компанії можливість підвищити прибутковість, конкурентоспроможність та, як наслідок, економічну безпеку. Водночас, впровадження цифрових технологій дозволяє скоротити витрати під час просування страхового продукту, наприклад, автоматизація процесів може привести до скорочення витрат, що пов'язані із обробкою позовних заяв більш ніж на 30 %.

Довгострокові конкурентні переваги можуть бути забезпечені на основі впровадження інноваційних страхових продуктів і послуг захисту (protection service). Проблема кібербезпеки призводить до зростання попиту серед компаній та домогосподарств на продукти, що здатні захистити від можливої втрати персональних або комерційних даних та подальших негативних наслідків.

Нові потреби страхувальників обумовлені розвитком цифрової економіки, що разом з новими інноваційними технологіями забезпечують для страхових компаній можливості для зростання на основі отримання конкурентних переваг. Водночас, слід зауважити, що діджиталізація страхової діяльності «відстає» у порівнянні із іншими сферами. Водночас, необхідно зазначити, що останнім часом відбувається значне зростання інвестицій в діяльність Insuretech – технологічних компаній, значний ріст яких пов'язаний із ростом цифрової економіки. Головною ціллю діяльності InsureTech – технологічних компаній є розробка IT-рішень для страхових компаній. Свою назву InsureTech – технологічні компанії отримали за аналогією із FinTech – фінансово-технологічними компаніями, що займаються розробкою IT-рішень для фінансової сфери, зокрема, банків.

Починаючи з 2012 року обсяги інвестицій в InsureTech почали стабільно зростати, а максимальне значення припало на 2018 р. (Рис. 1).

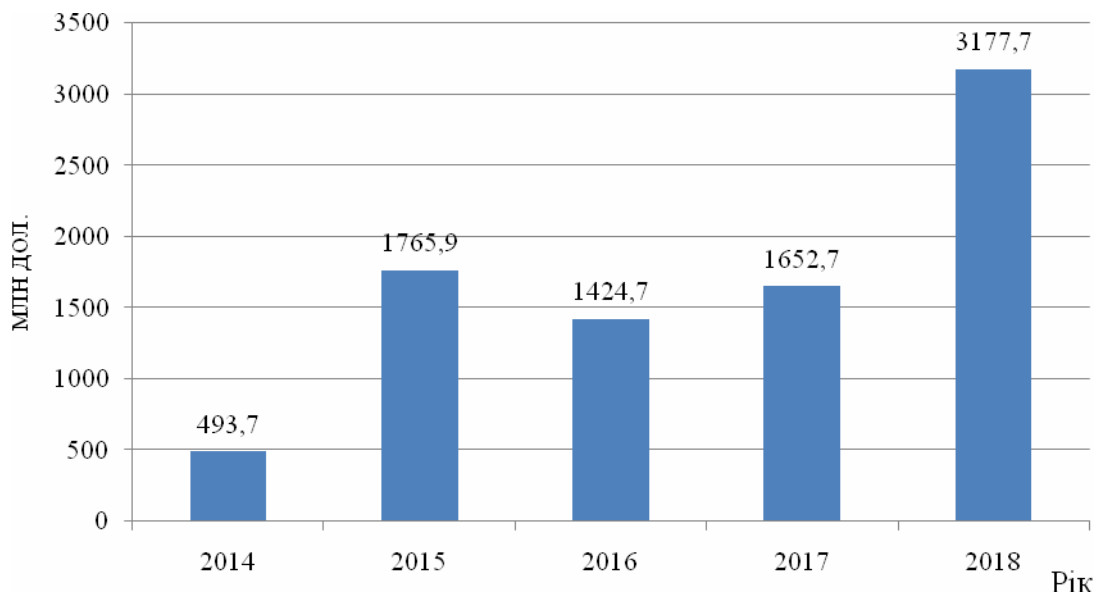

Рис. 1. Динаміка обсягів фінансування InsureTech [18]

Джерело: складено авторами на основі [18]

В деяких країнах з появою InsureTech знизилися регуляторні бар'єри входу на ринок. Так, наприклад, у Великобританії, Сінгапурі, Австралії такі компанії отримали можливість впроваджувати інноваційні бізнес-плани в окремих сегментах ринку, дотримуючись регуляторних бар'єрів частково у порівнянні із діючими учасниками страхового ринку.

Згідно із даними McKinsey, незважаючи, що першим ринком для InsureTech були США, на теперішній час лише 46 % цих компаній розташовані в даному регіоні. Ще 40 % знаходяться в країнах Європи, Близького Сходу та Африки. Після США, друге та третє місце за кількістю зареєстрованих InsureTech займають Великобританія та Німеччина. Діяльність InsureTech охоплює всі сфери страхування і страхові продукти.

На теперішній час діяльність InsureTech найбільш популярна на етапі розподілу, особливо в сфері страхування нерухомості та страхування нещасних випадків (P&C – property and casualty) (табл.4).

Таблиця 4.

Етапи створення ланцюжка вартості, на яких фокусується діяльність InsureTech

Об'єкт страхування	Частка інновацій				
	P&C	Здоров'я	Життя	Продукт	Маркетинг
P&C	8 %	4 %	17 %	10 %	7 %
Здоров'я	5 %	3 %	11 %	8 %	6 %
Життя	3 %	2 %	9 %	5 %	2 %
				Розподіл	Ціноутворення
					Страхові позовні заяви

Джерело: складено авторами на основі [19]

Аналіз досліджуваної тематики свідчить, що 75 % діяльності InsureTech зосереджено на обслуговуванні роздрібних споживачів, а 25 % - на обслуговуванні комерційних клієнтів. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє краще задовольнити потреби окремих клієнтів, домогосподарств, забезпечуючи надання послуг без посереднього контакту страховика зі страхувальником.

При цьому InsureTech активно використовують новітні технології під час роботи з комерційними клієнтами. Зокрема, в таких напрямках співпраці як однорангові (peer-to-peer) та цифрові брокерські операції (digital brokerage), цільовою аудиторією яких є підприємства малого та середнього бізнесу.

Також InsureTech концентруються на заходах щодо попередження збитків та ефективності, наприклад перевірки з використанням дронів (dron inspection). Згідно із даними McKinsey, діяльність 46 % InsureTech зосереджується на страхуванні майна та нещасних випадків (P&C – property and casualty), 33 % - на страхуванні здоров'я, решта – на страхуванні життя.

Якщо приділити увагу створенню ланцюжка вартості, то найбільша активність InsureTech спостерігається в комерційному секторі на етапі розподілу (37 %) і ціноутворення (23 %).

Необхідно зазначити, що цифрові технології змінюють методи та підходи, за допомогою яких страховики взаємодіють зі страхувальниками. Основний напрямок таких змін – поступова переорієнтація діяльності страховика зі «сліпого» розвитку продуктової лінійки до орієнтації на споживача. Крім того для аналізу поведінки споживача використовуються технології з елементами штучного інтелекту, великі дані (big data) та аналітика. За допомогою

використання таких технологій можна отримати інформацію, що здатна забезпечити швидке реагування на зміни потреб потенційних клієнтів.

Використання такого підходу дозволяє страховим компаніям не просто зрозуміти яким чином та якими засобами можна досягнути стратегічних цілей на ринку, а також забезпечує можливість розробки нових продуктів для страхувальників, концентруючись на їхніх потребах. Крім того, Інтернет речей (Internet of Things (IoT)) та мобільні технології дозволили страховикам перейти від страхування ризиків до попередження настання страхового випадку.

Розвиток діджиталізації визначає майбутні затребувані ринком напрямки діяльності страхових компаній:

- клієнтоорієнтований підхід;
- пошук партнерів в сфері технологій;
- захист інтелектуальної власності і результатів інтелектуальної діяльності;
- створення інноваційної культури.

Водночас, слід зазначити, що розвиток цифрової економіки та використання інноваційних технологій в страховій діяльності значно впливають на ефективність фінансової системи. З розвитком цифрових технологій виникає необхідність забезпечення фінансового захисту від інформаційних ризиків.

Згідно із аналітичними даними витік конфіденційної інформації в світі зріс у 8 разів протягом 1 півріччя 2018 р. у першому півріччі аналітичних центр Info Watch зареєстрував 925 випадків витоку комерційної інформації. В 53 % випадків винними у витоку комерційної інформації були співробітники, в 2 % - керівники вищої ланки. Однак, необхідно розуміти, що цифрові технології створюють не лише ризики для ведення діяльності, а також забезпечують можливості управління ними. Сьогодні розроблено та використовується чимало методів управління кібер-ризиками і незважаючи на складність їх оцінки, активно розвивається страхування даної сфери.

Згідно із даними опитування SwissRe/IBM приблизно половина страхових компаній (51 %) і корпорацій (46 %) використовують цифрові технології для створення гнучких страхових рішень, до числа яких можна віднести наприклад, продукти страхування від кібер-ризиків, продукти, що здатні покрити ризики появи нових форм кібер-атак, нові підходи до захисту від кібер-атак [20, с. 32].

Аналітичні дослідження McKinsey пропонують три основні напрямки розвитку з метою забезпечення перебудови страхового бізнесу в сучасних умовах цифрової економіки, які також доречно взяти до уваги вітчизняним страховим компаніям:

1. Нові види ризиків.
2. Нові підходи до андерайтингу.
3. Нова корисність [21, с. 28-32].

До нових видів ризиків, якими можуть керувати страхові компанії, окрім різноманітних кібер-ризиків, відносять забезпечення покриття ризиків нових глобальних ланцюжків постачання з використанням технології Інтернет речей (Internet of Things (IoT)) для забезпечення відслідковування переміщення по всьому ланцюжку від матеріалів до готових виробів, ризики економіки спільного споживання (The sharing economy), в якості прикладу можна навести Uber, BlaBlaCar, Airbnb, коли власник автомобіля перетворюється у водія, а власник житла – у готельєра, що вимагає нових підходів до забезпечення страхового захисту.

Новий підхід до андерайтингу передбачає підвищення зацікавленості до мікрострахування на основі використання нових потоків даних та аналітики, страхування «на вимогу» на дуже короткий період. Наприклад, стартап Тров (Trove), заснований у Сан-Франциско, головне завдання якого максимально зручно вирішувати проблеми побутових переїздів, транспортування, зберігання речей клієнтів, використовує додаток, який запускає або відключає страхове покриття для об'єктів власності (наприклад, для дорогого велосипеда чи комп'ютера), що зручно під час використання протягом регулярних короткострокових поїздок.

Прикладом нової корисності можна вважати розвиток автономних засобів пересування, що частково або повністю беруть безпеку пересування під контроль комп'ютерних систем, що може привести до перенесення відповідальності з водія на виробника чи розробника автомобіля. Також можемо зауважити, що у майбутньому спостерігатиметься використання в страховій практиці сенсорів, які відстежують стан здоров'я застрахованої особи, кількість таких прикладів буде невпинно зростати і, як наслідок, зростатиме кількість нових індивідуалізованих страхових продуктів.

Висновки. Проведені дослідження особливостей розвитку страхового ринку України свідчать, що він знаходиться на етапі формування та адаптації до вимог світового страхового ринку, а також до сучасних глобалізаційних викликів, що пов'язані із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та становленням цифрової економіки. З метою покращання ситуації на вітчизняному страховому ринку та втримання конкурентних позицій страхові компанії повинні активно використовувати європейський та світовий досвід, впроваджувати та змінювати моделі страхового функціонування, інтенсивно впроваджувати інноваційні технології у страхову діяльність. Використання на практиці нових технологій та моделей управління дозволить підвищити ефективність надання страхових послуг, вимагатиме від страхових компаній розробки нових страхових продуктів із врахуванням індивідуальних побажань клієнтів, а також сприятиме розширенню сфери використання страхування як методу передачі ризику в комплексній системі ризик-менеджменту, а також забезпечить створення унікальних конкурентних переваг для тих страхових компаній, які здатні впроваджувати інноваційні цифрові технології відповідно до індивідуалізованих запитів клієнтів.

Список літератури.

1. Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. Страхові послуги: підручник у 2 ч. Ч. 1. К.: Логос, 2014. 496 с.
2. Березіна С. Сучасні тенденції в реформуванні системи соціального страхування України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 3. С. 25-31.
3. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.
4. Герасимова І. Ю. Система фінансових важелів та її вплив на фінансову стійкість страхових компаній в умовах глобалізації. *Економічний простір*. 2015. № 103. С. 118-128.
5. Журавльова О. Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 1-2. с. 39 – 45.
6. Заколюдажний В. О. Характеристика сучасних тенденцій інноваційного розвитку страхової діяльності. *Економіка та держава*. 2017. № 5. С. 89-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2017_5_22 (Дата звернення 10.04.2020)
7. Крикуненко О. С., Березіна С. Б. Роль інноваційних страхових послуг у формуванні прибутку страховика. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 683-686. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_161 (Дата звернення 10.04.2020)
8. Кучерівська С.С. Фінансова стійкість страхових компаній : дисертація... канд.екон.наук : 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Тернопіль, 2010. 261 с.
9. Олійник В. М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Суми, 2016. 507 с.
10. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення): дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Суми, 2011. 418с.
11. Третяк Д. Д. Сутність та соціально-економічне значення медичного страхування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 12. С. 43–47. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6718&i=7> (Дата звернення 12.04.2020)
12. Шірінян Л.В. Фінансова стійкість та шляхи її забезпечення: дисертація... канд.екон.наук : 08.00.08 - гроші, фінанси і кредит. Харків, 2007. 187 с.
13. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2018_rik/2018/sk_%202018.pdf (Дата звернення 17.04.2020)
14. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика: Розпорядження від 07.06.2018 р. № 850 Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782_18/ed20180607#n38 (Дата звернення 24.04.2020)
15. Якістю, а не кількістю: Фінансові показники українського страхового ринку зростають. *Бізнес журнал*. URL: https://www.business.ua/finances/4806_yakistiu_a_ne_kilkistiufinansovi_pokaznyky_ukrainskoho_strakhovoho_rynku_zrostaiut (Дата звернення 01.05.2020)
16. Абакуменко О.В. Моделювання рівня конкуренції на фінансовому ринку України. *Бізнес-інформ*. 2013. № 5. С. 302–310
17. Офіційна інформація ПрАТ СК "Провідна". URL: <https://providna.ua/company/pro-providnu> (Дата звернення 03.05.2020)
18. FinTech Global (2019), "Global InsurTech funding tops \$3bn in 2018". URL: <https://fintech.global/global-insurtech-funding-tops-3bn-in-2018/> (Дата звернення 13.05.2020)
19. Global Insurance Market Trends. OECD, 2018. 36 p.
20. Cyber: getting to grips with a complex risk. Sigma, Swiss Re Institute. URL: http://media.swissre.com/documents/signal_2017_en.pdf (Дата звернення 12.05.2020)
21. Blockchain insurance industry initiative B3i. B3i founders form blockchain startup. URL: <https://b3i.tech/single-news-reader/b3i-incorporation.html> (Дата звернення 11.05.2020)

References.

1. Bazylevych V.D., Pikus R.V., Prykaziuk N.V. (2014) *Strakhovi posluhy* [Insurance services], Lohos, Kyiv, Ukraine.
2. Berezina S. (2015), "Current trends in reforming the social insurance system of Ukraine", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, Vol. 3. p. 25-31.
3. Hamankova, O.O. (2007), *Finansy strakhovykh orhanizatsii* [Finance insurance companies], KNEU, Kyiv, Ukraine.
4. Herasymova, I.Ju. (2015), "Financial leverage system and its impact on financial stability of insurance companies in conditions of globalization", *Ekonomichniy prostir*, vol. 103, pp. 118-128.
5. Zhuravlova, O.Je. (2013), "Features of influence of factors on financial stability of insurance companies", *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, vol. 1-2, pp. 39-45.
6. Zakolodiaznyi V. O. (2017), "Characteristics of modern trends in the innovative development of insurance activities", *Ekonomika ta derzhava*. [Online] № 5. p. 89-92. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2017_5_22 (Accessed 10 April 2020)

7. Krykunenko O. S., Berezina S. B. (2017), "The role of innovative insurance services in the formation of the insurer's profit", *Molodyi vchenyi*. [Online] № 4. p. 683-686. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_161 (Accessed 10 April 2020)
8. Kucherivska, S.S. (2010), "Financial stability of insurance companies", Abstract of Ph.D. dissertation, Money, finances and credit, Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine.
9. Oliinyk, V.M. (2016), "Methodological principles of ensuring financial stability of insurance companies", Abstract of D. Sc. dissertation, Money, finance and credit, Ukrainian Academy of Banking, Sumy, Ukraine.
10. Tkachenko, N.V. (2011), "Financial soundness of insurance companies (assessment methods and provision mechanism)", Abstract of D. Sc. dissertation, Money, finance and credit, State Higher Educational Institution "Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine", Sumy, Ukraine.
11. Tretiak, D. (2019), "The essence and socio-economic importance of health insurance", *Investytsiyni: praktyka ta dosvid*, [Online] vol. 12, pp. 43–47, available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6718&i=7> (Accessed 12 April 2020)
12. Shirinian, L.V. (2007), "Financial stability of an insurance company and the ways of its realizing", Abstract of Ph.D. dissertation, Money, finances and credit, Kharkov National University, named by V.N. Karazin, Kharkov, Ukraine.
13. Results of insurance companies for 2018 (2018), [Online], available at: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2018_rik/2018/sk_%202018.pdf (Accessed 17 April 2020)
14. The National Commission for State Regulation in the area of financial services markets (2018), Order "On Approval of the regulation on mandatory criteria and norms of capital adequacy and solvency, liquidity, profitability, asset quality, and risk of insurer operations", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782_18/ed20_180607#n38 (Accessed 24 April 2020)
15. "Quality, not quantity: The financial performance of the Ukrainian insurance market is growing", *Biznes zhurnal*. [Online] available at: https://www.business.ua/finances/4806_yakistiu_a_ne_kilkistiufinansovi_pokaznyky_ukrainskoho_strakhovoho_rynku_zrostauiut (Accessed 1 May 2020)
16. Abakumenko O.V. (2013), "Modeling the level of competition in the financial market of Ukraine", *Biznes-inform*. № 5. P. 302–310.
17. Official information of PJSC IC "Providna" (2020), [Online], available at: <https://providna.ua/company/pro-providnu>. (Accessed 3 May 2020)
18. FinTech Global (2019), "Global InsurTech funding tops \$3bn in 2018" (2018), [Online], available at: <https://fintech.global/global-insurtech-funding-tops-3bn-in-2018/> (Accessed 13 May 2020)
19. Global Insurance Market Trends. (2018), OECD, 2018. 36 p.
20. Cyber: getting to grips with a complex risk. Sigma, Swiss Re Institute (2017), [Online], available at: http://media.swissre.com/documents/sigma1_2017_en.pdf (Accessed 12 May 2020)
21. Blockchain insurance industry initiative B3i. B3i founders form blockchain startup (2019), [Online], available at: <https://b3i.tech/single-news-reader/b3i-incorporation.html> (Accessed 11 May 2020).

Стаття надійшла до редакції 18.05.2020 р.